

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2017

Tyresö kommun

Carin Hultgren
Certifierad kommunal
revisor

Sofia Nylund
Certifierad kommunal
revisor

Sonja Moré
Jenny Nyholm
Revisionskonsulter

April 2018

pwc

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	3
2.1.	Syfte och revisionsfrågor	3
2.2.	Revisionskriterier	4
3.	Granskningsresultat	5
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	5
3.1.1.	Iakttagelser	5
3.1.2.	Revisionell bedömning	7
3.2.	God ekonomisk hushållning.....	7
3.2.1.	Iakttagelser	8
3.2.2.	Revisionell bedömning	9
3.3.	Rättvisande räkenskaper	10
3.3.1.	Iakttagelser	10
3.3.2.	Revisionell bedömning	12
3.4.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (ansvarsutövande).....	12
3.4.1.	Revisionell bedömning	15
	Bil 1: Finansiella mål och indikatorer	17
	Bil 2: Redovisning av uppdrag samt indikatorer och nyckeltal.....	18

1. Sammanfattning

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens årsredovisning för 2017. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2017.

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- *Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?*

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Inga underskott från tidigare år finns att reglera. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

- *Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?*

Kommunfullmäktige har fastställt mål för 2017 ur ett såväl finansiellt som verksamhetsmässigt perspektiv.

Vi bedömer att årets resultat delvis är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Av de tre finansiella målen uppfylls två i hög grad och ett uppfylls inte. Målet som inte uppfylls är att varje verksamhetsområde ska bedrivas inom ramen för tilldelade ekonomiska resurser. Ett av de uppfyllda målen är att investeringar i den skattefinansierade verksamheten finansierats via kassaflöde från den löpande verksamheten. Investeringarna med egna medel och kommunens samlade resultat antas dock inte uppnås hela mandatperioden. Det andra av målen som uppfylldes är angående kommunens samlade resultat som ska uppgå till minst två procent av skatteintäkterna och statsbidrag under mandatperioden.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall i huvudsak är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. De verksamhetsmässiga målen för 2017 är delvis uppfyllda utifrån den uppföljning som görs av fastställda indikatorer. Vi noterar även att sjukfrånvaron är fortsatt hög jämfört med 2016.

- *Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?*

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Räkenskaperna är i allt väsentligt upprättade enligt god redovisningssed. Inga väsentliga avvikelser mot god redovisningssed har påträffats som påverkar rättvisande räkenskaper.

2. Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är styrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

2.1. Syfte och revisionsfrågor

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- *Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?*
- *Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?*
- *Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?*

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (övergripande ansvarsutövande) har granskats inom ramen för årsredovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunens ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionssed med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts beroende på om vägledningen har beaktas i årets revisionsplan. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som presenterades 2018-03-14. Kommunstyrelsen fastställer årsredovisningen 2018-04-10 och kommunfullmäktige fastställer årsredovisningen 2018-04-26. Viss avstämning har därefter gjorts mot den av kommunstyrelsen fastställda årsredovisningen.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef, redovisningschef och redovisningsekonomer.

2.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Iakttagelser

Utveckling av kommunens verksamhet

I förvaltningsberättelsen redovisas väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret. Utifrån vår kunskap om kommunens verksamhet, via bl.a. kommunstyrelseprotokoll och verksamhetsberättelser, bedömer vi att väsentliga händelser under året i huvudsak har kommenterats i förvaltningsberättelsen.

Av årsredovisningen framgår den förväntade utvecklingen inom olika verksamheter och hur detta påverkar kommunens ekonomi bl.a. i avsnittet omvärldsanalys och framtidsbedömning. En beskrivning finns i förvaltningsberättelsen i avsnittet framtidsbedömning med utgångspunkt i befolkningsutveckling, migration, skatteunderlag, sysselsättning m.m. Kopplingen till hur detta påverkar kommunens prioriteringar inom olika områden kan med fördel tydliggöras.

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro redovisas, det vill säga frånvaron specificeras på lång- och korttidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. I förvaltningsberättelsen finns även en beskrivning av väsentliga personalförhållande som bl.a. innehåller områdena kompetensutveckling, hälsoprofiler, friskvård, rehabilitering samt likabehandling och jämställdhet.

Förvaltningsberättelsen innehåller även information om andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten. Denna beskrivning redovisas i avsnittet, på väg mot vision och mål, och utgår från kommunens styrmodell¹ och fastställda kommunövergripande målområden i kommunplan 2015-2018 och budget för 2017. Modellen omfattar såväl ekonomi, verksamhet som kvalitet.

Förvaltningsberättelsen innehåller en uppföljning av de kommunövergripande målen och indikatorerna i kommunplanen 2015-2018. Vidare kommenteras mål och resultat översiktligt under respektive verksamhetsområde. Måluppfyllelsen avseende nämndmålen redovisas i respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Förvaltningsberättelsen tillsammans med verksamhetsberättelserna bedöms i huvudsak ge en rättvisande bild av hur kommunstyrelsen och nämnderna klarat sina ekonomiska och verksamhetsmässiga åtaganden.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen omfattar en beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation och verksamhet. Upplýsningar lämnas inte om uppdragsföretag

¹ Modellen för styrning och planering som kommunfullmäktige fastställde 2011-04-14 som reviderades i september 2015.

(kommunala entreprenader) och förväntad utveckling (se skrivning sammanställd redovisning).

Den sammanställda redovisningen uppfyller i huvudsak KRL:s krav som framgår av 8 kapitlet §§ 1-2. Vi anser dock att förvaltningsberättelsen bör utvecklas så att den beskriver den samlade kommunala verksamheten inklusive uppdragsföretag. Vidare anser vi att den verbala beskrivningen av förväntad utveckling och händelser av väsentlig betydelse bör utvecklas.

Investeringsredovisning

Årets investeringar redovisas på en mycket aggregerad nivå i förvaltningsberättelsen. Vidare så redovisas de största nettoinvesteringarna samlat. Upplysningar om budgetavvikelser för större investeringar lämnas inte i förvaltningsberättelsen. Av förvaltningsberättelsen framgår att en fullständig investeringsuppföljning, inklusive totalkalkyl för varje område, lämnas i bilaga till årsredovisningen. En samlad investeringsredovisning uppdelad på olika projekttyper finns i avsnittet med ekonomiska sammanställningar. Vi bedömer att investeringsredovisningen i stort ger en rättvisande bild av årets investeringar. Investeringsredovisningen överensstämmer vidare med bokföringen och posterna är överförda till balansräkning och kassaflödesanalys.

Redovisningen omfattar generellt ingen totalkalkyl för respektive investering, årets investeringsutgift om det rör sig om fleråriga projekt samt en prognos för färdigställandet. Detta är ett utvecklingsområde när det gäller investeringsredovisningens informationsvärde, vilket även har påtalats vid tidigare års granskning.

Årets nettoinvesteringar uppgår till ca 207 mnkr, vilket är 27 mnkr lägre än föregående år. Noteras att föregående års siffra avseende nettoinvesteringarna redovisas som 244 mnkr istället för 234 mnkr som är det korrekta.

De budgeterade nettoinvesteringarna uppgår till totalt 699,0 mnkr. Detta innebär att budgetöverskott på 492,2 mnkr. Orsaken till överskottet kommenteras inte i den ekonomiska analysen, vilket vi ser som en brist.

Driftredovisning

Utfallet av kommunens driftverksamhet redovisas per nämnd i förvaltningsberättelsen. Upplysningar om orsaker till nämndernas budgetavvikelser lämnas i avsnittet "kommunens verksamheter". Överensstämmelse med övriga delar i årsredovisningen finns. Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget.

Nämnderna redovisar ett sammantaget underskott gentemot budget om -33,6 mnkr (2,9 mnkr år 2016). Socialnämnden redovisar även i år det största underskottet, vilket uppgår till sammanlagt -51,1 mnkr. Värt att notera är att flyktingverksamheten gett ett underskott om -18,5 mnkr att jämföra med ett överskott om 13,5 mnkr år 2016. Barn- och utbildningsnämnden redovisar ett underskott om -10,6 mnkr (-7,5 mnkr år 2016). Byggnadsnämnden redovisar ett underskott om -0,9 mnkr (0,8 mnkr).

Kommunstyrelsen, gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden redovisar överskott.

Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med KRL. Årets resultat på 84,5 mnkr. Det justerade resultatet utifrån balanskravsavstämningen uppgår till 83,3 mnkr efter realisationsvinster om 1,3 mnkr korrekt eliminerats. Inga underskott från tidigare år finns att reglera.

Kommunfullmäktige beslutade i december 2013 att tillsvidare inte nyttja möjligheten att reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv.

Utvärdering av ekonomisk ställning

Enligt kommunala redovisningslagens kapitel 4:5 ska förvaltningsberättelsen innehålla en utvärdering av den finansiella ställningen.

I förvaltningsberättelsen återfinns en sådan utvärdering och analys som tar sin utgångspunkt i en modell med aspekterna finansiellt resultat, kapacitetsutveckling, riskförhållanden samt kontrollen över den finansiella utvecklingen. Resultatet av analysen kopplas även till målen för god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv. Vidare finns en finansiell uppföljning utifrån kommunens fastställda finanspolicy och strategier för att möta olika typer av risker. Analysen av det ekonomiska utfallet kan utvecklas för att höja informationsvärdet.

3.1.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen.

Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Inga underskott från tidigare år finns att reglera.

Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.

3.2. God ekonomisk hushållning

Enligt den styrprocess som gäller fastställer fullmäktige kommunövergripande mål och uppdrag inom strategiska områden i kommunplanen 2015-2018. I årsredovisningen redovisas måluppfyllelsen för dessa mål. Nämndmålen ingår i de olika nämndplanerna och måluppfyllelsen redovisas i respektive nämnds verksamhetsberättelse. Detta gäller även de kvalitetsgarantier som fastställts i nämndplanerna och uppdrag inklusive indikatorer/nyckeltal som fastställts för de olika verksamhetsområdena i kommunplanen.

I kommunplan 2015-2018 finns 13 övergripande mål formulerade inom de fem strategiska målområdena. Av dessa mål är tre finansiella mål (nr 8-10). Till de övergripande målen finns ett antal indikatorer fastställda. Dessa följs upp i årsredovisningen.

Kommunplanen innehåller totalt 13 mål för god ekonomisk hushållning, utifrån både ett verksamhetsmässigt och finansiellt perspektiv.

<i>Strategiska målområden</i>	<i>Övergripande mål</i>
<i>Livskvalitet – den attraktiva kommunen</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tyresö är en av Sveriges mest attraktiva boendekommuner. 2. Tyresö är en av Sveriges bästa skolkommuner.
<i>Medborgarfokus – varje Tyresöbo i centrum</i>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Tyresöborna är nöjda med den kommunala servicen. 4. Tyresöborna kan påverka kommunens verksamhet.
<i>Blomstrande näringsliv</i>	<ol style="list-style-type: none"> 5. Tyresö hör till de 25 bästa kommunerna i Sverige när det gäller företagsklimatet. 6. Tyresös företagare är nöjda med den service och det bemötande de får i kommunen. 7. Arbetslösheten är bland de lägsta i regionen och sysselsättningsgraden hög.
<i>God och långsiktig hushållning med effektiva verksamheter</i>	<ol style="list-style-type: none"> 8. Kommunens samlade resultat i den reguljära verksamheten exklusive jämförelsestörande poster uppgår till minst två procent av skatteintäkter och statsbidrag under mandatperioden. 9. Investeringar i den skattefinansierade verksamheten finansieras via skatteintäkter. 10. Varje verksamhetsområde ska bedrivas inom ramen för tilldelade ekonomiska resurser.
<i>Attraktiv arbetsgivare</i>	<ol style="list-style-type: none"> 11. Medarbetarna rekommenderar Tyresö kommun som arbetsgivare. 12. Medarbetarnas sjukfrånvaro är lägre än fyra procent. 13. Sysselsättningsgraden är anpassad till de anställdas önskemål.

3.2.1. Iakttagelser

Finansiella mål

I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens finansiella mål (nr 8-10) för god ekonomisk hushållning som fastställts i budget 2017 och kommunplan 2015-2018. Avstämningen av de finansiella målen kring god ekonomisk hushållning sker i förvaltningsberättelsen och en samlad bedömning görs kring måluppfyllelsen.

Sammanställningen visar att två av målen har uppnåtts medan ett inte uppfyllts för 2017.

Mål för verksamheten

I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens verksamhetsmål (nr 1-7 samt 11-

13) för god ekonomisk hushållning som fastställts i budget 2017 och kommunplan 2015-2018.

Avstämningen av verksamhetsmålen kring god ekonomisk hushållning sker i förvaltningsberättelsen och en samlad bedömning görs kring måluppfyllelsen.

Sammanställningen visar att av de tio målen har sex uppnåtts medan tre delvis uppfyllts och ett inte uppfyllts för 2017.

Samtliga mål – finansiella och verksamhetsmässiga

Målen och måluppfyllelsen utifrån de indikatorer som följts upp finns kommenterad i årsredovisningen. En sammanfattande bedömning görs för respektive övergripande mål.

Redovisningen av måluppfyllelsen redovisas utifrån en markör på antingen rött, gult eller grönt fält. Beskrivningen av respektive vad respektive färg innebär, varierar i språkbruk och det finns mer att önska av beskrivningen av skillnaden trots samma färgplacering. Det gröna fältet kan exempelvis innebära såväl ”helt uppfyllt” och andra i fall i ”hög grad uppfyllt”. Ett exempel är målet att ha en arbetslöshet som är bland de lägsta i regionen och en hög sysselsättning, beskrivs vara ”helt uppfyllt”. Målet är uppfyllt men indikatorerna som presenteras som underlag till målet visar visserligen en minskning sedan förra året med 0,57 procent för gruppen 16-24 år men arbetslösheten för gruppen 18-64 år har ökat med 0,11 procent.

Av de 13 strategiska målen (finansiella och verksamhetsmässiga) var 8 i hög grad uppfyllda, vilket motsvarar 60 procent. Tre av målen var delvis uppfyllda medan två av målen inte uppfylldes.

Ett av de två målen som inte uppfylldes var sjukfrånvaro under 4 procent. Utfallet av sjukfrånvaro blev 7,7 procent under 2017. Det andra målet som inte uppfylldes var att samtliga verksamheter bedriver sitt verksamhetsområde inom ramen för de tilldelade ekonomiska resurserna. Utfallet blev 12 av 17 verksamheter, dvs. fem verksamheter redovisade underskott, varav vissa verksamhetsområden redovisade stora underskott.

I övrigt bör noteras att målet för att medarbetarna rekommenderar Tyresö kommun som arbetsgivare anses vara delvis uppfyllt trots att det inte genomförts någon medarbetarundersökning under 2017.

3.2.2. Revisionell bedömning

Kommunfullmäktige har fastställt mål för 2017 ur ett såväl finansiellt som verksamhetsmässigt perspektiv. Kommunplanen innehåller totalt 13 mål för god ekonomisk hushållning, utifrån både ett verksamhetsmässigt och finansiellt perspektiv.

Vi bedömer att årets resultat delvis är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Av de tre finansiella målen uppfylls två i hög grad och ett uppfylls inte. Målet som inte uppfylls är att varje verksamhetsområde ska bedrivas inom ramen för tilldelade ekonomiska resurser. Ett av de uppfyllda målen är att investeringar i den skattefinansierade verksamheten finansierats via kassaflöde från den löpande verksamheten. Investeringarna med egna medel och kommunens samlade resultat antas dock inte uppnås hela mandatperioden. Det andra av målen som uppfylldes

är angående kommunens samlade resultat som ska uppgå till minst två procent av skatteintäkterna och statsbidrag under mandatperioden.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall i huvudsak är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. De verksamhetsmässiga målen för 2017 är delvis uppfyllda utifrån den uppföljning som görs av fastställda indikatorer. Vi noterar även att sjukfrånvaron är fortsatt hög jämfört med 2016.

3.3. Rättvisande räkenskaper

3.3.1. Iakttagelser

Resultaträkning

Resultaträkningen är uppställd enligt KRL 5.1 och omfattar tillräckliga noter.

Resultaträkningen redovisar i allt väsentligt samtliga kommunens intäkter och kostnader för året samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Jämförelse med föregående år lämnas för varje delpost.

Årets resultat är positivt och uppgår till 84,5 mnkr, vilket är 57,5 mnkr högre än föregående år då resultatet uppgick till 27,0 mnkr. Av lämnade resultatkommentarer redogörs inte för budgetavvikelserna.

I jämförelse med föregående år har verksamhetens intäkter minskat med 70,2 mnkr, motsvarande 10,4 procent. Minskningen förklaras av driftbidragen och då främst bidrag från Migrationsverket som minskade med 84 mnkr. Försäljningsintäkter från markförsäljning minskade med 5,6 mnkr.

Verksamhetens kostnader har ökat med 38,7 mnkr, motsvarande 1,3 procent, vilket främst förklaras av ökade kostnader för entreprenader och köp av huvudverksamhet. Även lönekostnaderna har ökat, trots 19 stycken färre årsarbetare jämfört med 2016, som följd av lönerevision och satsningen Lärarlyftet. Avskrivningarna har ökat med 3,0 mnkr, motsvarande 3,0 procent.

Resultaträkning, mnkr	Utfall 2017	Utfall 2016	Förändring mellan åren
Verksamhetens intäkter	608,1	678,3	-70,2
Verksamhetens kostnader	-2 925,5	-2 886,8	38,7
Avskrivningar	-104,5	-101,5	3,0
Verksamhetens nettokostnader	-2 422,0	-2 320,5*	101,5*
Skatteintäkter	2 246,4	2 124,1	122,3
Generella skatteintäkter	259,4	224,1	35,3
Finansiella intäkter	8,7	8,2	0,5
Finansiella kostnader	-8,0	-8,8	-0,8
Årets resultat	84,5	27,0	57,5

* Inklusive jämförelsestörande poster om -10,5 mnkr

Vid granskningen av resultaträkningen har vi inte identifierat några väsentliga avvikelser, med undantag av avvikelser från vissa rekommendationer från RKR (se avsnitt nedan om tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper).

Balansräkning

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter.

Balansräkningen redovisar i allt väsentligt kommunens tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL.

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Under 2015 vidtog kommunen betydande åtgärder för att anpassa sin redovisning till detta krav. Genomförd fördjupad granskning av materiella anläggningstillgångar under 2016 visade inte på några väsentliga avvikelser.

I granskningen av årsbokslutet 2017 noteras att barn- och utbildningsnämnden inte har bokat upp någon fordran gentemot Migrationsverket. Återsökningen för höstterminen 2017, som gjordes under våren 2018, uppgår till 600 tkr. Beloppet är immateriellt och påverkar inte vår bedömning av rättvisande räkenskaper.

Vid granskningen av balansräkningen i övrigt har vi inte identifierat några väsentliga avvikelser.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är uppställd i enlighet med gällande rekommendation. Den omfattar tillräckliga noter. Överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen finns. Noteras dock att föregående års siffror avseende koncernen inte fullt ut överensstämmer med 2016-års siffror i årsredovisning 2017. Förklaringen till detta är att raden ”Justering för gjorda avsättningar” blev fel i tryck.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed.

Konsolideringen innefattar samtliga de företag som enligt kraven i RKR:s rekommendation 8.2 Sammanställd redovisning ska ingå, d.v.s. samtliga bolag där kommunens ägarandel överstiger 20 procent. Undantag har gjorts för ett förbund, i vilket konsolideringsskyldighet inte föreligger. Eliminering av koncerninterna poster har i allt väsentligt utförts. Vid tidpunkt för vår granskning var bolagens årsredovisningar ej ännu påskrivna av revisor.

Vi anser att RKR:s rekommendation 8.2 delvis efterlevts, se avsnitt om tilläggsupplysningar nedan.

Tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper

Vi har granskat att årsredovisningen i allt väsentligt lämnar information om tillämplade redovisningsprinciper och lämnar tillräckliga tilläggsupplysningar.

Vi bedömer att årsredovisningens tilläggsupplysningar i huvudsak uppfyller KRL:s krav och i övrigt lämnas i enlighet med god redovisningssed, innebärande att:

- Tillämpade redovisningsprinciper beskriver varje särskild redovisningsprincip och eventuella förändringar av dessa som årsredovisningens intressenter måste känna till för att rätt förstå årsredovisningens innehåll.
- Viktiga uppgifter och poster i förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning samt kassaflödesrapport specificeras och preciseras i notupplysningar som krävs i KRL respektive RKR:s rekommendationer samt god redovisningssed i övrigt.
- Följande rekommendationer har dock kommunen inte följt fullt ut:

Rekommendation m.m.	Efterlevnad	Avvikelse
RKR 8.2 Sammanställd redovisning	I huvudsak	Förvaltningsberättelsen bör kompletteras så att den beskriver den samlade kommunala verksamheten, med uppgift om bl.a. uppdragsföretag inklusive kommunala entreprenader.
RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal	I huvudsak	Av årsredovisningen framgår inte vilka beloppsgränser som tillämpas för klassificering av finansiella avtal respektive som operationella (i nuläget förefaller det inte finnas några finansiella leasingavtal).

3.3.2. *Revisionell bedömning*

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Räkenskaperna är i allt väsentligt upprättade enligt god redovisningssed. Inga väsentliga avvikelser mot god redovisningssed har påträffats som påverkar rättvisande räkenskaper.

3.4. *Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (ansvarsutövande)*

Av kommunallagen framgår att nämnderna ska redovisa till kommunfullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Inom ramen för granskningen av nämndernas ansvarsutövande har vi övergripande följt upp att:

- Verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar.
- Verksamhetsberättelserna ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag.

I övrigt har vi följt upp verksamhetsberättelserna utifrån nedanstående punkter:

- Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse
- Uppdrag under strategiska målområden och verksamhetsområden samt redovisning av dessa
- Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder utifrån genomförd budgetuppföljning
- Nyckeltal eller verksamhetsmått som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling
- Prognossäkerhet
- Riskhantering och intern kontroll

Kommunens generella anvisningar

Av kommunallagen framgår att kommunfullmäktige beslutar om omfattningen av nämndernas redovisning och formerna för den. Kommunfullmäktige har tidigare fastställt redovisningsföreskrifter som reglerar vissa områden inom internredovisningen samt ekonomiska regler för resultatenheter inkl. ett redovisningsreglemente. Ovanstående regler har uppdaterats och ingår i kommunens ekonomihandbok, som även är tillgänglig på kommunens intranät. Vidare innehåller kommunplanen bl.a. regler kring uppföljning av mål, ekonomi och kvalitetsgarantier.

Följsamheten till de centrala anvisningarna bedöms i huvudsak överensstämma med kommunens generella anvisningar.

I samband med granskning av ansvarsutövande och de nämndvisa träffarna har vi bl.a. diskuterat ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat och måluppfyllelse.

Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse

Nämndmålen, som utgår från övergripande mål i kommunplanen, följs upp på ett i huvudsak tillfredsställande sätt i verksamhetsberättelserna.

Vi bedömer att nämnderna i huvudsak har redovisat sin måluppfyllelse på ett tillfredsställande sätt, även om tydligheten i redovisningen kan utvecklas för olika verksamhetsområden, t ex genom att konsekvent använda den s.k. trafikljusmodellen.

Service-/kvalitetsgarantier

De nämnder som i sina nämndplaner har fastställt kvalitetsgarantier följer upp dessa i sina verksamhetsberättelser. Av totalt 56 kvalitetsgarantierna, uppfylls 49 eller ca 85 procent av dessa. Fyra (4) av garantierna är inte uppfyllda medan tre (3) är delvis uppfyllda.

Underlaget för nämndernas uttalande om utfallet för vissa av kvalitetsgarantierna kan dock ifrågasättas, eftersom det inte framgår hur mätvärde eller mätning har skett, utan endast att det är eller inte är uppfyllda. Kommunens samlade årsredovisning innehåller ingen sammanställning av kvalitetsgarantierna och närmare analys kring uppfyllandet av dessa.

Däremot finns en sammanställning av kvalitet i korthet, utifrån ett kommunövergripande perspektiv, samt andra typer av mätningar som genomförs inom kvalitetsområdet under 2017 i relation till andra kommuner. Bedömningen görs utifrån Kommunens Kvalitet i Korthet (KKiK) och utgår ifrån att kommuner jämförs utifrån ett medborgarperspektiv angående tillgänglighet, trygghet, information och delaktighet, effektivitet och kommunen som samhällsutvecklare. Resultatet visar att majoriteten av resultaten visar att Tyresö tillhör gruppen av kommuner med de 25 procent bästa eller 50 procent i mitten är majoriteten, och det finns endast två fall av att resultatet är bland de 25 procent sämsta kommunernas resultat.

Uppdrag under strategiska målområden och olika verksamhetsområden

I kommunplanen finns ett antal uppdrag inom strategiska mål- och verksamhetsområden. Vi kan konstatera att nämnderna har kommenterat statusen kring de övergripande uppdragen som ansetts vara relevanta för nämnden. När det gäller kommunplanens särskilda uppdrag inom de olika verksamhetsområdena har verksamhetsområdena kommenterat i ett tydligt format, statusen på 38 av 57 särskilda uppdrag i verksamhetsberättelserna. Av dessa var 14 markerade som genomförda i kommunplanen för 2017, medan sex (6) stycken särskilda uppdrag inte redovisas.

Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder

Analys av det ekonomiska resultatet och orsakerna till budgetavvikelser finns redovisade i samtliga verksamhetsberättelser. Kvaliteten i analyserna varierar dock. Några åtgärdsplaner som beskriver hur nämnden ska komma till rätta med redovisad budgetavvikelse redovisas däremot inte.

Utfallet per verksamhetsområde (anslagsbindningsnivå) redovisas brutto i driftredovisningen.

Nyckeltal eller verksamhetsmått

Verksamheterna redovisar olika typer av nyckeltal, men dessa är inte alltid definitionsmässigt nyckeltal², utan har ibland karaktären av verksamhetsstatistik.

Vi anser att det är viktigt att nyckeltal och verksamhetsmått redovisas som beskriver verksamhetens produktivitet utveckling. Vidare är det viktigt att säkerställa att de indikatorer och nyckeltal som anges i kommunplanen per verksamhetsområde även följs upp i verksamhetsberättelsen.

Prognossäkerhet

I årsredovisningen redovisas en sammanställning av de tertialvisa budgetutfallsprognoserna och faktiskt utfall för de olika nämnderna. Detta material har utgjort underlag för vår granskning av de olika nämndernas ekonomiska utfall och kommentarerna kring detta.

Verksamhetsområdets största skillnad mellan prognossäkerhet, i mnkr exklusive finansförvaltningen, var grundskolan. Det verksamhetsområde som redovisade störst avvikelse mellan delårsrapporten per augusti och bokslutet var grundskolan, från -0,5 mnkr till -10,7 mnkr. Den totala prognosen i augusti exklusive finansverksamheten,

² Ett nyckeltal uttrycker en relation mellan två variabler (t.ex. nettokostnad per invånare), medan verksamhetsstatistik endast innehåller en variabel (t.ex. volym avfall).

prognostiserade ett underskott på 56,4 mnkr och utfallet för 2017 blev 33,6 mnkr i underskott. Resultatet, om än fortfarande ett underskott, blev 20 mnkr bättre än prognostiserat i augusti (delår 2) vilket kommenteras som ett "överraskande bra resultat" i slutet av året.

Sammantaget kan vi konstatera att prognossäkerhet inte i alla delar har varit tillfredsställande under 2017, varför kvaliteten i budgetutfallsprognoserna ytterligare behöver utvecklas på nämnds- och verksamhetsnivå då prognossäkerheten är ett viktigt styrmedel.

Av den redovisning som görs i nämndernas verksamhetsberättelser noterar vi att kvaliteten och omfattningen varierar. Omfattningen utgör som minst en enstaka mening.

Riskhantering och intern kontroll

Enligt kommunens anvisningar ska en uppföljning av nämndernas riskhanteringsplaner/internkontrollplaner redovisas i verksamhetsberättelserna.

I samband med granskningen av ansvarsutövande har vi närmare följt upp statusen på riskhantering och intern kontroll, utifrån regelverk, fastställda planer och dess återrapportering.

Vi kan konstatera att samtliga nämnder har utarbetat en riskhanterings- och kontrollplan för 2017 samt även fått en återrapportering av genomförd plan i verksamhetsberättelsen. Detta förutom att riskhanterings- och kontrollplanen inte återrapporterats i miljö- och samhällsbyggnadsutskottets eller byggnadsnämndens (VO 15) verksamhetsberättelse.

Av den redovisning som görs i nämndernas verksamhetsberättelser noterar vi att kvaliteten och omfattningen varierar. Omfattningen utgör som minst en enstaka mening.

3.4.1. Revisionell bedömning

Vi bedömer att verksamhetsberättelserna innehållsmässigt i huvudsak överensstämmer med kommunens generella anvisningar samt i allt väsentligt ger en rättvisande bild av utfallet för de olika verksamhetsområdena i förhållande till kommunfullmäktiges budget och uppdrag. En mall för nämndens och respektive verksamhetsområdes verksamhetsberättelse har utarbetats, vilket gör det möjligt att verksamhetsberättelserna i huvudsak är enhetliga, om än med förekommer viss variation vad gäller disposition och sammanfattande beskrivningar i löpande text.

Tolv (12) av totalt nitton (19) verksamhetsområden höll den av kommunfullmäktige tilldelade budgeten, medan sju (7) verksamhetsområden lämnade betydande underskott på sammanlagt 64 mnkr som kompenserades av ett överskott på 31 mnkr i andra verksamheter.

Det är fortfarande angeläget att komma till rätta med den ekonomiska obalans som finns i nämndernas verksamhet, men det är positivt att detta utvecklingsområde presenteras på ett transparent sätt, då såväl underskott som överskott förklaras i nämndernas verksamhetsberättelser.

Sammantaget innebär ovanstående att den kommunövergripande ekonomistyrningen ytterligare behöver utvecklas via en ändamålsenlig resursfördelning, effektiviseringar i verksamheterna samt säkerställandet av budgetförutsättningar och en god budgetföljsamhet.

2018-04-11

Carin Hultgren
Uppdragsledare/projektledare

Bil 1: Finansiella mål och indikatorer

Finansiella mål – god långsiktig hushållning

Fastställda finansiella mål/indikatorer i kommunplan	Utfall	Måluppfyllelse
Kommunens samlade resultat, i den reguljära verksamheten, uppgår till minst två procent av skatteintäkter och statsbidrag under mandatperioden.	Resultatet landade på 3,4 procent. Hittills för mandatperioden har kommunen sammantaget gjort ett plusresultat på 1,7 procent. För att nå målet för mandatperioden behöver kommunen nå ett resultat på närmare 70 mkr 2018, vilket kan bli svårt då kommunen budgeterat för ett resultat på 27 mkr.	För redovisningsåret 2017 är målet uppnått.
Investeringar i den samlade skattefinansierade verksamheten finansieras via kassaflöde från den löpande verksamheten.	Resultatet var bättre än de två senaste åren. Ackumulerat för mandatperioden är resultatet 68,3 procent. Kommunen bedömer det som realistiskt att kunna nå målet för hela mandatperioden.	Målet är i hög grad uppfyllt för 2017 då kommunens självfinansieringsgrad för investeringar var 91,7 procent.
Varje verksamhetsområde ska bedrivas inom ramen för tilldelade ekonomiska resurser.	Av 17 verksamhetsområden var det 12 som klarade målet. Vissa verksamheter redovisade stora underskott.	Målet bedöms som ej uppfyllt. Det samlade resultatet för verksamheterna var 33,6 mnkr sämre än det tilldelade ekonomiska utrymmet.

Indikatorer inom kommunövergripande målområden (som följs upp i årsredovisningen)

Indikatorer/mål	Antal				Följs ej upp
Livskvalitet – den attraktiva kommunen	7 ³	4	0	2	1
Medborgarfokus – varje Tyresöbo i centrum	5	3	0	0	2
Blomstrande näringsliv	5	1	0	3	1
Attraktiv arbetsgivare	2	0	0	1	1
God och långsiktig hushållning	5	1	1	3	0
Totalt	24	9	1	9	5

I jämförelse med 2016: Grönt = förbättrat värde, gult = oförändrat värde, rött = försämrat värde och vitt = ej mätt pga att NKI-mätning görs vartannat år eller att det är fråga om ny indikator eller nytt mål.

³ Inom grundskola finns 7 indikatorer som redovisas som ett aggregerat värde för grundskola.

Bil 2: Redovisning av uppdrag samt indikatorer och nyckeltal

Redovisning av uppdrag i kommunplanens strategiska målområden

Uppdrag
Konkurrensutsättning
Ekologiska livsmedel
Taxor och avgifter

X = redovisat i verksamhetsberättelse

- = ej redovisat i verksamhetsberättelse är sådana uppdrag som inte avsetts vara relevanta för nämnden.

Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	Tillgänglighet	Ekologisk mat	Konkurrens	Tax
Gymnasieskola	X	X	X	X
Vuxenutbildning	X	X	X	X
Arbetscentrum	X	X	X	X

Kultur- och fritidsnämnden	Tillgänglighet	Ekologisk mat	Konkurrens	Tax
	X	-		X

Barn- och utbildningsnämnden	Tillgänglighet	Ekologisk mat	Konkurrens	Tax
Förskola och pedagogisk omsorg	X	X	X	X
Grundskola ink. Grundsärskola	X	X	X	X

Kommunstyrelsen	Tillgänglighet	Ekologisk mat	Konkurrens	Tax
Stadsbyggnadsförvaltningen	X	-	X	X
Väghållning och park	-	-	-	-
Väg och trafik	X	X	-	-
Vatten och avlopp	-	-	-	-
Renhållning	-	-	-	-
Miljö och trafik	X	X	-	-
Plan och exploatering				
Näringsliv	-	-	-	-
Gemensam verksamhet	X	X	X	X

Byggnadsnämnden	Tillgänglighet	Ekologisk mat	Konkurrens	Tax
	X	-	-	X

Socialnämnden	Tillgänglighet	Ekologisk mat	Konkurrens	Tax
Individ och familjeomsorg	X	-	X	X
Omsorg om personer med funktionsnedsättning	X	X	X	X
Äldreomsorg	X	* Överfört till annan aktör	X	X

Särskilda uppdrag: Redovisning av uppdrag i kommunplanen under olika verksamhetsområden (ej egna nämnduppdrag)

Nämnd	Antalet uppdrag	Redovisade uppdrag	Ej redovisade uppdrag
Barn- och utbildningsnämnden	8	5	3*
Vo1 Förskola	4	2	2*
Vo 2 Grundskola inkl. grundsärskola och fritidshem	4	3	1*
Socialnämnden	9	5	1*+3
Individ- och familjeomsorgen	4	2	1*+1
Omsorg om personer med funktionsnedsättning	1	0	1
Äldreomsorg	4	3	1
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	8	7	1*
Gymnasieskola	3	3	0
Vuxenutbildning	0	0	0
Arbetscentrum	5	4	1*
Kultur- och fritidsnämnden	3	3	0
Bibliotek, kultur, fritid och fritidsgård	3	3	0
Kommunstyrelsen	29	21	2*
Plan och exploatering	7	7	0
Väghållning och park	0	0	0
Miljö och trafik	3	2	1*
Vatten och avlopp	1	1	0
Renhållning	3	0	0
Näringsliv	2	2	0
Gemensam verksamhet	13	9	1*
Byggnadsnämnden	0	0	0
Bygglövsverksamhet	0	0	0
Totalt	57	38	6+14*

* Uppdrag som redan genomförts och redovisats, dvs. inte aktuella att följa upp i årsredovisning 2017

Redovisning av servicegarantier

Servicegarantier	Antal	Uppfyllt	Delvis uppfyllt	Ej uppfyllt	Kommentarer
Vo 1	0				
Vo 2	0				
Vo 3	7	6	0	1	
Vo 4	6	4	1	1	
Vo 5	10	6	2	2	
Vo 6	7	7	0	0	
Vo 7	4	4	0	0	
Vo 8	2	2	0	0	
Vo 9	-	-	-	-	Redovisas i text att samtliga kvalitetsgarantier uppfyllts, men inte vilka garantierna är.
Vo 10	-	-	-	-	
Vo 11	16	16	0	0	
Vo 12	-	-	-	-	
Vo 13	4	4	0	0	
Vo 14	-	-	-	-	Redovisas i text att samtliga kvalitetsgarantier uppfyllts, men inte vilka garantierna är.
Vo 15	-	-	-	-	
Vo 16	-	-	-	-	
Vo 17	-	-	-	-	
Totalt	56	49	3	4	